

GELENEKSEL YAĞLI GÜREŞİN, KÜLTÜREL, YAPISAL VE BİLİMSEL AÇIDAN MODERN MİNDER GÜREŞİYLE FARKLILIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

İbrahim Yıldırım*

ÖZET

Bu çalışmada, aktüel bir tartışma alanı olarak, geleneksel yağlı güreş ile modern minder güreşi arasındaki kültürel, yapısal ve antrenman bilimsel farklılıkların ortaya konulması amaçlanmıştır. Yağlı Güreş, Osmanlılar tarafından geliştirilen ve Cumhuriyet döneminde de korunarak yaşatılan geleneksel Türk sporlarından biridir. Kendine özgü töresel-törensiz uygulamaları bulunan yağlı güreş, bu süreçte, modern güreşle ayrı kulvarlarda gelişimini sürdürmüştür. 1984 yılında çıkarılan bir yönetmelikle güreş federasyonu bünyesine alınan yağlı güreş, 1996 yılında kurulan Geleneksel Spor Dalları Federasyonu çatısı altında kurumsal olarak yapılandırılmıştır. Ancak, Güreş Federasyonunun itirazı üzerine GSGM Merkez Danışma Kurulu yağlı güreşin yeniden Güreş Federasyonuna bağlanmasına karar vermiştir. Karar, yağlı güreş camiasında tepkilere, basında yoğun tartışmalara yol açmıştır.

Farklı kültürel donanımlara, organizasyon formlarına ve fizyolojik temellere sahip iki branşın beraberlikleri anlamlı görünmemektedir. Modern antrenman bilimine göre, yüklenme süreleri ve şiddetlerindeki farklılıktan dolayı, yağlı güreşin minder güreşine kaynak teşkil etmesi mümkün değildir. Bu nedenle, çalışma sahası çok geniş ve problemleri oldukça fazla olan Güreş Federasyonunun, yağlı güreş gibi ağır bir meşguliyet alanında da sorumluluk alması gereksizdir. Yağlı güreşin, şimdilik Geleneksel Spor Dalları Federasyonu içinde kalarak, ana branş avantajıyla gelişimini tamamlaması ve bilahare, doğal bir süreç olarak müstakil federasyona dönüşmesinin önü kapatılmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yağlı Güreş, Minder Güreşi, Farklılıklar, Fizyolojik Temeller

EVALUATION OF DIFFERENCES BETWEEN TRADITIONAL OIL WRESTLING AND MODERN WRESTLING IN TERMS OF CULTURAL, STRUCTURAL AND TRAINING SCIENCE

ABSTRACT

In this study as an actual discussion area, to assess the differences between traditional oil wrestling and modern wrestling in terms of cultural, structural and training science was aimed. Oil wrestling is one of the Turkish sports that developed by Ottomans and protected during republic. Oil wrestling that was own traditional-sere-mony has continued its development with modern wrestling in different ways. It was got into wrestling federation by a regulation in 1984. It was constructed under Traditional Sports Federation in 1996. However, due to protest of wrestling federation it was decided to get it again into wrestling federation by General Directorate of Youth and Sports. This decision caused intensive discussions in oil wrestling society and media.

It seems that, collaboration of these two branches that have different cultural features, organization forms and physiologic basis has no meaning. According to modern training science, oil wrestling can not be source for modern wrestling. Because training intensity and duration of these two branches are completely different. Oil wrestling must complete own development by advantage of main branch in Traditional Sports Federation and later must give opportunity to transform it an independent federation as a naturel period.

Key Words: Oil wrestling, modern wrestling, differences, physiologic basis.

* Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beşevler/ANKARA

GİRİŞ

Güreş, gerek eski, gerekse modern Türk toplumlarının tamamında çok sevilen ve yaygın olarak uygulanan spor branşlarından biridir. Tarihi süreç içerisinde ortaya çıkan, yağlı, aba, şalvar, kemer ve karakucak güreşleri gibi farklı güreş formları, Türkiye’de günümüze kadar yaşatıldı. Anadolu ve Rumeli’yi yurt tutan Osmanlılarca geliştirilmiş olan yağlı güreş, Cumhuriyet döneminde de korunması gereken bir gelenek olarak görüldü ve desteklendi. Bu çerçevede, özellikle, Marmara, Ege, Akdeniz, Orta Karadeniz ve kısmen İç Anadolu bölgelerinde yaygın olan Yağlı Güreş’in, tüm yurttta ortak ve bağlayıcı kurallar altında yapılabilmesinin ön şartı olarak uygun bir yönetmelik hazırlama çabaları, henüz erken Cumhuriyet döneminde başlatıldı. 1931 yılında Ankara’da yapılması planlanan Yağlı Güreş Türkiye Birinciliği öncesinde, “yağlı güreşin zengin ananesiyle ihya edilmesi” için Suyolcu Mehmet ve Cemal pehlivanlardan “umumî bir alaturka nizamnamesi” hazırlamaları istendi.¹ 1965 yılında, spor teşkilatı ve güreş otoritelerinin reform planları çerçevesinde, Atif Kahraman tarafından hazırlanan “Kırkpınar Güreşleri Yönetmeliği” üzerinde, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü’nce oluşturulan bir kurul çalışmalar yaptı.² 1975’de, bazı başpehlivanların yolluklarının azlığını ileri sürerek güreşleri boykot etmeleriyle, Kırkpınar Güreşlerinin tamamlanamaması ve o yıl başpehlivanın belirlenememesinin ardından, BTGM’nin isteği üzerine Kırkpınar Güreşleri ile tüm yağlı güreşleri kapsayan bir yönetmelik hazırlandı. Bu yönetmelik, ancak 1984 yılında son şeklini alarak Resmi Gazetede yayımlandı ve ülke genelinde uygulamaya konuldu.⁴ Yağlı güreşlerin, Güreş Federasyonu bünyesinde kurulan Yağlı Güreş Komitesi tarafından yürütülmesini öngören bu yönetmelik, 1991 yılında aynı esaslar dahilinde yeniden düzenlendi.⁵ En son yönetmelik çalışması ise, Geleneksel Spor Dalları Federasyonu tarafından yapıldı ve 1998’de yayımlanarak yürürlüğe girdi.⁶

1996 yılına kadar Güreş Federasyonu bünyesinde yer alan yağlı güreş, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Merkez Danışma Kurulu (MDK)’nın 10 Haziran 1996 tarihli kararı ve 20.06.1996 tarihli Bakanlık Oluru ile kurulan Geleneksel Spor Dallar Federasyonu’na bağlandı.⁷ Ancak, 1996 yılı sonunda yapılan federasyon başkanlıklar seçiminden sonra iş başına gelen Güreş Federasyonu’nun yeni yönetimi karara itiraz ederek, “minder güreşine kaynak teşkil

¹ “Hayırlı bir Teşebbüs: Alaturka güreş zengin ananesiyle ihya edilecek, yeni bir nizamname yapılıyor”, **Olimpiyat**, Sayı: 7, (13 Haziran 1931), s. 3.

² Atif Kahraman, **Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi (1924-1951) Kırkpınar Güreşleri**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 1997, s. 141.

³ Atif Kahraman, **Cumhuriyete Kadar Türk Güreşi**. Cilt: 2, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 1989, s. 169, 25 nolu dipnot.

⁴ “Yağlı Güreş Yönetmeliği”, **Resmi Gazete**, 14 Mayıs 1984, Sayı: 18401.

⁵ “Yağlı Güreş Müsabaka Yönetmeliği”, **Resmi Gazete**, 15 Mayıs 1991, Sayı: 20872.

⁶ “Yağlı Güreş Müsabaka Yönetmeliği”, **Resmi Gazete**, 01 Haziran 1998, Sayı: 23359.

⁷ Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün 20 Haziran 1996 tarih ve MDK/122 sayılı yazısı.

edeceği" ve "bir güreş sporu olması" gerekçeleriyle MDK nezdinde girişimlerde bulundu ve konunun yeniden MDK gündemine alınmasını sağladı. Bu gelişme, basında, güreş camiasında ve her iki federasyon başkanlıkları arasında "yağlı güreşin kurumsal aidiyeti" konusunda yoğun bir tartışma başlattı. Belirgin örnekler olarak, Güreş yazarı İsmet Atlı, yağlı güreşin Güreş Federasyonu bünyesinde asbaşkanlık düzeyinde temsilıyla Türk güreşinin "iki başlıktan" kurtarılması gerektiğini, otuz yıldır Kırkpınar'dan mindere tek eleman gelmediği gibi, mindercilerin yağlı güreşe kaçtıklarını ileri sürerken,⁸ Halil Delice ise, 1995 yılına kadar yağlı güreş Güreş Federasyonuna bağlı olduğu halde yağlıdan mindere güreşçi çekilemediğini, yağlı güreşle ilgilenilmediğini,⁹ hatta, minderde güreşmek isteyen Ahmet Taşçı ve Cengiz Elbeye gibi üstün performans gösteren sporculara tepki gösterildiğini belirterek, müstakil bir yağlı güreş federasyonunun kurulmasını önerdi.¹⁰ Güreş Federasyonu yetkilileri, çayırdan mindere güreşçi akışını engellediği gerekçesiyle yağlı güreşi kendi kontrolüne almak isterken, Geleneksel Spor Dalları Federasyonu yöneticileri de, yağlı güreşin yıllarca bağlı kaldığı Güreş Federasyonu bünyesinde "üvey evlat" muamelesi görerek geri planda bırakıldığını savundu.¹¹ Yeniden Güreş Federasyonuna bağlanmak istemeyen yağlı güreşçiler tarafından, 5 Mayıs 1999 tarihinde toplanacak olan MDK'nın bu yönde bir karar alabileceği endişesiyle, 4 Mayıs 1999'da Ankara'da bir protesto yürüyüşü yapıldı ve düzenlenen basın toplantısında, uzun yıllar Güreş Federasyonu bünyesinde kalan yağlı güreşin gerileme kaydettiği, bu nedenle, yeni kurulan Geleneksel Spor Dalları Federasyonu çatısı altında korunmaya alınarak planlı ve programlı bir şekilde geliştirildiği vurgulandı.¹² Ancak, MDK, 07 Mayıs 1999 tarihinde yaptığı toplantıda, yağlı güreşin Güreş Federasyonuna bağlanmasına karar verdi.¹³

Karar sonrasında Güreş Federasyonu başkanı, Türk güreşinin bütünlüğünün sağlandığını, yağlı güreşin çağa ayak uyduracağını ve -biraz da istihza ile-, ata sporu güreşin "güleş" olmaksızın çıkarılacağını basında ifade etti.¹⁴

⁸ İsmet Atlı, "İki Başlı Türk Güreşi", **Türkiye** (9 Mart 1999); İsmet Atlı, "İstismar Sırası Yağlıda mı?", **Türkiye** (5 Mayıs 1999).

⁹ Halil Delice, "Kimin Atlısı", **Türkiye** (11 Mart 1999).

¹⁰ Halil Delice, "Yağlıya 'Danışma' Değil İstişare", **Türkiye** (7 Mayıs 1999).

¹¹ Tartışmalar için bk. "Yağlının Karar Günü", **Türkiye** (7 Mayıs 1999); "Yağlı Güreşi Paylaşamıyorlar", **Fanatik** (24 Şubat 1999); "Yağlı Güreşimiz Paylaşamıyor", **FotoMaç** (24 Şubat 1999); "Yağlı Güreşin Bitmeyen Çekişmesi" **Fanatik** (23 Nisan 1999).

¹² Yağlı güreşçilerin protestoları ile ilgili bazı gazete yazıları için, Bk. "Yağlı Güreşçiler Yollara Döktü", **Fanatik** (4 Mayıs 1999); "Yağlı Güreşçilerden Davul-Zurnalı Eylem", **Radikal** (4 Mayıs 1999); "Yağlı Güreşçiler İsyanda", **Türkiye** (4 Mayıs 1999).

¹³ Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, MDK Raportörlüğü'nün 17. 05. 1999 tarih ve MDK/107 sayılı Bakanlık Olur yazısı.

¹⁴ "Güleş Devri Bitti", **Fanatik** (29 Mayıs 1999).

Gelişmeler, yağlı güreş ile modern minder güreşinin birbirlerine karşı konumlarının kültürel, yapısal ve spor bilimsel açıdan değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu çalışmada, geleneksel bir spor dalı olarak yağlı güreşin, kendini modern minder güreşinden ayıran kültürel donanımlarıyla, uygulamaya ilişkin farklılıklarının ortaya konulması; Türk sporunda diğer spor branşlarının geçirdikleri yapılanma süreçleri göz önüne alınarak yağlı güreşin doğru yapılanma aşamalarının belirlenmesi ve antrenman bilimsel verilerle, minder güreşine kaynak oluşturup oluşturamayacağı tartışılması amaçlanmıştır.

Kültürel Açıdan Değerlendirme

Bir sporu geleneksel kılan, o sporun milli kültür unsuru olarak içinde barındırdığı töresel-törensel uygulamalardır. Bu anlamda yağlı güreş, yağ, cazgır, dua, selamlama, kısbet, peşrev, müzik, ağalık kurumu, kırkpınar geleneği gibi kavramlarıyla ve güreşçilerin, güreş ağasının, davul-zurnacıların, hakemlerin ve yağcılarının geleneksel kıyafetleriyle başlıbaşına ve orijinal bir kültürel donanıma sahiptir. Minder güreşi ise, Uluslararası FİLA kurallarına göre, standart kıyafetlerle uygulanan "modern" bir spor branşıdır. Dolayısıyla, yağlı güreş "milli", minder güreşi "evrensel" karakter taşımaktadır.

Yağlı güreşte müsabakalar mahalli, birinci sınıf ve geleneksel organizasyonlar olarak sınıflandırılmakta, boylar yaş, kilo ve tecrübeye göre belirlenmekte, müsabaka süresi boylara göre değişmektedir. Kura ve eşleşme geleneksel usullere göre yapılmakta, müsabakaların normal süreleri puansız cereyan etmektedir. Yenme-yenilmede "pes" ya da "açık düşürme" esastır. Serbest ve Greko-Romen tarzlarında yapılan minder güreşinde, sikletler, müsabaka süreleri, eşleşme, puanlama ve yenme-yenilme kriterleri FİLA tarafından belirlenmektedir.

Değişik kulvarlarda, gelişen Yağlı Güreş ve Modern Güreş, seyirci hafızalarındaki sembol sporcular bakımından da farklılaşmıştır. Yağlı Güreş seyircisinin hafızasında Kel Aliço, Adalı Halil, Hergeleci İbrahim, Tekirdağlı Hüseyin, Hayrabolulu Süleyman, Ordulu Mustafa, Karamürseli Ahmet Taşçı gibi Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi Kırkpınar Başpehlivanları yer ederken, minder güreşi seyircisinin kahramanları, Yaşar Doğu, Mustafa Dağıstanlı, Mahmut Atalay, Ahmet Ayık, İsmet Atlı, Müzahir Sille, Gazanfer Bilge gibi eski ve Mahmut Demir, Hamza Yerlikaya, Şeref Eroğlu gibi genellikle Güreş Eğitim Merkezleri'nden yetişmiş yeni Dünya ve Olimpiyat Şampiyonlarıdır.

Yapısal Bakımdan Değerlendirme

Yağlı Güreşin 1996 öncesi Güreş Federasyonuna bağlı olması, sporda yapılanmanın bir sürecidir. Dünya'da olduğu gibi, Türkiye'de de kurumsal yapılanma sürecine giren branşlar, kendi sportif ve yapısal organizasyonlarını gerçekleştirecek güce kavuşana kadar, bir spor federasyo-

nu bünyesine alınmakta ve bu sürece "ayrışma süreci" denilmektedir.¹⁵ Bu anlayışla, örnek olarak, Basketbol, Voleybol, Hentbol ve Tenis sporları uzun yıllar Oyun Sporları Federasyonu, Kayak ise, Dağcılık ve Kış Sporları Federasyonu çatısı altında organize edilmiştir. Aynı durum Güreş Federasyonu için de söz konusu olmuş, Halter sporunun gelişmesi için 1950'lerde Güreş Federasyonuna Halter ismen eklenmiş, 1960'da Halterin ayrı federasyon olmasından sonra ise Judo sporu Güreş Federasyonu bünyesine alınmıştır. Judo, 1966'da bağımsız federasyona dönüştürülmüş, ancak bu federasyon da, 1969-1979 yılları arasında Taekwon-do, 1980-1990 yılları arasında da Karate sporlarını bünyesine alarak gelişimlerini sağlamıştır.¹⁶ Aynı yöntemle Yağlı Güreş, Güreş Federasyonuna, Atlı Cirit Binicilik Federasyonuna bağlanmıştır. 1996 yılına kadar devam eden bu süreç, 1996'da töresel-törenselleşen benzerlikler gösteren ve geleneksel özellikleriyle uygulanan Yağlı Güreş, aba ve şalvar güreşleri ile atlı cirit ve rahvan biniciliğin, Geleneksel Spor Dalları Federasyonu adı altında teşkilatlanmasıyla yeni bir boyut kazanmıştır. Yağlı Güreş, bu federatif yapıda, "ana branş" konumundadır. Bu oluşumun da doğal sonucu, tahmin edileceği üzere, öncelikle yağlı güreşin ve sonra diğer geleneksel branşların, gelişimlerini tamamlayarak ileride bağımsız federasyon haline gelmeleridir. Bu nedenle, yağlı güreşin, modern güreşe bağlanması geri bir adım olarak nitelendirilebilir.

Antrenman Bilimi Açısından Değerlendirme

Fiziksel ve Mekanik anlamda bir işin meydana gelebilmesi için kas kasılması, kas kasılması için de enerjiye ihtiyaç duyulmaktadır. Güreş sporu da bir fiziksel faaliyettir ve kas kasılmaları ile gerçekleşir. Kas kasılmaları, kasta depolu bulunan ATP (Adenozin Trifosfat) molekülünün parçalanması ve açığa enerji çıkması ile mümkündür. Egzersiz esnasında enerji ihtiyacının karşılanması ATP'nin yenilenmesine, dolayısıyla enerji sistemlerine bağlıdır. Enerji ve sporcunun enerjiyi açığa çıkarabilme yeteneği ve kapasitesi, performansı etkileyen en önemli kriterdir. Egzersizde, anaerobik (oksijensiz) ve aerobik (oksijenli) olmak üzere iki tür enerji kazanımı söz konusudur. Bu iki sistem birbirinden tamamen farklı olmakla beraber, kas potansiyeline bağlıdır ve performansın en önemli sınırlayıcısıdır.¹⁷

Modern minder güreşi, üçer dakikalık iki devre halinde toplam altı dakikada yapılmaktadır. Minder güreşinde sporcunun enerji ihtiyacının %90'ı Anaerobik, %10'u ise Aerobik yolla karşılandığına göre, bu sonuç modern güreşin, anaerobik enerji sistemini daha çok kullanan, kısa süreli, yüksek şiddette maksimal yüklenme ile yapılabilen ve her şeyden önemlisi interval (aralıklı) bir spor olduğunu ortaya koymaktadır.¹⁸

¹⁵ Herbert Haag, **Einführung in das Studium der Sportwissenschaft**. Bd. 1 (Schorndorf: Hofmann-Verlag, 1991), s. 100.

¹⁶ "Judo", **Morpa Spor Ansiklopedisi**, Cilt 3, (İstanbul, 1997), s. 205-211.

¹⁷ Mehmet Günay, **Egzersiz Fizyolojisi** (Ankara: Bağırhan Yayınevi, 1998), s.55.

¹⁸ H. A. De Vries; T. J. Haush, **Physiologie of Exercise for Physical Education and Exercise Science**. 5. Edition (Madison-Iowa: Brown and Benchmark, 1994).

Yağlı güreşin süresi ise boylara göre 10 dakika ile 40 dakika arasında değişmektedir. 10 dakikalık sürenin üzerinde yapılan sürekli egzersizlerde temel enerji kazanımını sağlayan sistem aerobik (oksijenli) sistemdir. Bu tip egzersizler daha az yoğun yüklenme şiddetiyle yapılır.

Dolayısıyla, enerji kazanımı açısından Minder güreşi ile yağlı güreş birbirinden tamamen farklıdır. Diğer bir deyişle, minder güreşi anaerobik dayanıklılık, yağlı güreş aerobik dayanıklılık gerektirir. Minder güreşinde çabuk kuvvet, hız, çabukluk ve potansiyel güç gerekirken, yağlı güreşte kuvvette dayanıklılık, aerobik dayanıklılık ve yorgunluğa direnç yeteneği ön plandadır.

İnsan organizmasında Tip I ve Tip II olmak üzere iki tür kas lifi vardır. Minder güreşi yapacak sporcuda yetenek seçim ilkelerine göre Tip II, yağlı güreş yapacak sporcuda ise Tip I liflerinin daha baskın olması gerekir. Tip I liflerinin dayanıklılık ve oksijenli ortamda enerji üretme yeteneği yüksek iken, Tip II liflerinin kuvvet, çabukluk, hız ve oksijensiz ortamda enerji üretme yetenekleri yüksektir. Bu sonuç minder güreşçisi ile yağlı güreşçinin kas yapılarının da farklı olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Enerji kazanımı ve kas yapılarındaki yukarıda açıklanan temel farklılıklar nedeniyle, minder güreşinin ve yağlı güreşin antrenmanları da birbirinden farklı olmak zorundadır. Minder güreşine özgü antrenman yapan sporcunun, yağlı güreşte 40 dakika kadar süren yüklenmelere direnç göstermesi imkansız iken, yağlı güreşçinin de kısa süreli yüksek şiddetli anaerobik yüklenmeleri yapabilmesi mümkün değildir. Bunun sebebi yağlı güreşin antrenmanlarının aerobik temele, minder güreşinin ise anaerobik temellere dayanarak organize edilmiş olmasıdır. Ayrıca antrenmana adaptasyon sonucu, kaslarda FOG (fast oksidatif glikolitik) tipi lifler ya Tip I'e ya da Tip I-I'ye dönüşüm gösterir. Minder güreşi yapan sporcuda bu liflerin dönüşümü Tip II, yağlı güreş yapan sporcuda Tip I istikametindedir. Bu dönüşümü tekrar eski haline döndürmek mümkün değildir.¹⁹

Yağlı Güreş ve Minder Güreşi Arasında Altyapı İlişkisi

Yağlı güreşin Güreş federasyonuna bağlanmasının en önemli gerekçesi olarak, son otuz yıldır yağlı güreşten minder güreşine sporcu akışının olmayışı gösterilmektedir. Oysa ki, yağlı güreş, Geleneksel Spor Dalları bünyesinde sadece üç yıl kalabilmiştir. O halde, asıl neden organizasyonel değil, branşların farklı enerji sistemlerine ve farklı kas lif tiplerine ihtiyaç göstermesinden hareketle, bilimsel temellere dayanmaktadır. Fizyolojik farklılıkları yaratan unsur, modern güreşte müsabaka süresinin geçtiğimiz yüzyılın başından itibaren sürekli azalmasıdır. 1912 Stockholm Olimpiyatlarında 30'ar dakikalık devreler halinde yenişinceye kadar süren minder

¹⁹ E. L. Fox et al., **The Physiological Basis of Physical Education and Athletics**. 4. Edition (Philadelphia: Saunders, College Publ., 1988).

güreşi,²⁰ 913'te FILA tarafından 40 dakikaya,²¹ 1924 Paris Olimpiyatlarında 30 dakikaya, 1948 Londra Olimpiyatlarından sonra, Greko-Romen'de 20, Serbest stilde 15 dakikaya,²² 1957'de Serbestte 12 dakikaya,²³ Greko-Romen'de 1960'da 15, 1969'da 12 dakikaya ve nihayet, 1980 Moskova Olimpiyatları'ndan sonra 6 dakikaya indirildi.²⁴ Böylece, 1980'e kadar, orta ya da uzun süreli dayanıklılık yüklenmelerini içeren minder güreşinin süresi 6 dakikaya düşürülüp, yüklenme şiddeti artırıldığından, halen 40 + 10 dakikalık dayanıklılık yüklenmesine sahip yağlı güreşle arasındaki antrenman bilimsel ilişki kayboldu. Dolayısıyla, farklı fizyolojik profillere sahip sporcuları bünyelerinde barındıran branşlar arasındaki, önceden var olduğu iddia edilen, altyapı ilişkisi de ortadan kalktı.

Fizyolojik temellere dayalı gerekçelerle yağlı güreşin modern güreşe kaynak teşkil edemesinin yanında, Karakucak güreşlerle minder güreşi arasında bir altyapı ilişkisinin varlığı da tartışmalıdır. Minder güreşinin en önemli kaynağı olarak görüldüğünden, Geleneksel Spor Dallarını Federasyonuna bağlanmayan, dolayısıyla, Güreş Federasyonu bünyesinden hiç ayrılmayan Karakucak güreşlerinden de mindere geçiş sağlanamamıştır. Örneğin, karakucak güreşlerinin yoğun olarak uygulanageldiği illerimizden Kahramanmaraş'ta son yıllarda yetişen elit güreşçiler, Metin Kaplan, Ahmet Ak, Metin Topaktaş ve Harun Doğan, Afşin Tek Spor Kulübü'nün minderinde yetişmişlerdi. Yine, karakucak güreşlerinin yaygınlığıyla ünlü Çukurova bölgesi'nden de, İsmet Atlı'dan sonra, yaklaşık otuz yıldır minder güreşçisi çıkmadı.²⁵

Uygulamadan gelen eski sporcular, deneyimleriyle farkına vardıkları bu gerçek karşısında sporcuları eserlerinde uyararak, yağlı güreşe başlayan güreşçilerin minder güreşine döndüklerinde kısa süreli bir yüklenmeye ayak uyduramayacaklarını vurguluyorlardı. Güreşe Karakucak ile başlayan, Yağlı ve Çengel güreşleri de yapan Dünya ve Olimpiyat eski şampiyonlarından İsmet Atlı'nın, 30 yıllık deneyimlerine dayanarak yaptığı uyarılar dikkat çekicidir:²⁶ "Genç bir güreşçi, Dünya şampiyonluğunu istiyorsa, sıktet değiştirebilir ama, bir stil üzerine çalışmalı. Bu günkü güreşçilerimizin yaptığı gibi çayırlarda, yağlı meydanlarda, saatlerce ödül için karakucak güreşleri atmasınlar. Stilleri bozulur. Adale ve nefesleri de başka türlü gelişir, değişir. Dünya minderlerinde yapılan bu günkü altı dakikalık serbest ve grekoromen güreşlerinde katıyen başarılı olmazlar. Şayet istisnaları var ise de, bu kaide bozulmaz."

²⁰ Ali Gümüş, **5 Dakikalık Güreşte Teknik ve Taktik** (İstanbul, 1989), s. 62

²¹ Gümüş, **a.g.e.**, s.63

²² "Güreş", **Morpa Spor Ansiklopedisi**. 3. Cilt (İstanbul, 1997), s. 27.

²³ "Güreş Kaidelerindeki En Son Değişiklikler", **Spor** (11 Haziran 1957), s.1, 5.

²⁴ "Güreş", **a.g.a.**, s.27.

²⁵ Recep Kılıç, Yağlı, Karakucak, Minder Güreşleri Arasındaki İlişkiler. Spordan sorumlu Devlet Bakanlığı'na sunulan rapor. [Ankara, 1999], teksir.

²⁶ İsmet Atlı, **Dünya Güreşine Oyun Getiren Ustalar** (İstanbul: An Ofset, [t.y.], s. 7, 248; Benzer bir görüş için, Bk. Dursun Ali Pehlivan, **Artvin'de Güreş** (Ankara, 1982), s. 71.

O halde, "karakucak yapması gereken güreşçilerin yağlıya geçerek minder güreşinin kaynağının kuruduğu" varsayımıyla, Kırkpınar dahil, ülke genelinde düzenlenen tüm yağlı güreş müsabakalarının yarısının "karakucak" olarak yaptırılması,²⁷ sonuçta, minder güreşini canlandırmayacağı gibi, yağlı güreşin kaynaklarını da tehdit edecektir. Ülkemizde, yağlı ve karakucak güreşlerinin yaygın olarak uygulandığı iller, hatta bölgeler neredeyse tamamen farklıdır.²⁸ Her ikisi de kendi kaynaklarından beslenmekte, her ikisinden de mindere sistematik güreşçi akışı olmamaktadır. Bu nedenle, yağlı güreş yapmak isteyen sporcuları, karakucak güreşi yapmaya zorlamak anlamlı değildir. Minderde yüksek performans gösterecek sporcuların güreşe ilk adımlarını minderde atmaları gerekir. Bunun için ise, öncelikle karakucak güreşlerinin yoğun olduğu bölgelerde olmak üzere, tüm ülkede mindere ilişkin alt yapı faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi zorunludur. Mevcut veriler, yağlı güreşin, minder güreşindeki taban yetersizliği ve başarısızlıklar üzerinde etkisinin olamayacağını göstermektedir.

Yağlı güreş ile minder güreşi arasında altyapı ilişkisi, özel bir zorunluluk söz konusu olmadıkça, bir sistem dahilinde hiç gerçekleşmedi. Yağlı güreşlere ilgi gösteren Güreş Federasyonları, yağlı güreşçilerle ilgilenmemişlerdi. Cumhuriyet tarihi süreci, bunu açıkça göstermektedir. Sadece, 1931 yılı Kırkpınar Güreşleri'ne güreş antrenörü Peter Raul gönderilmiş, başpehlivanlar arasından yetenekliler belirlenmiş, sporcular, federasyon tarafından İstanbul'a getirilerek, yerleştirilmişti. Bu girişimin amacı, baş boyunda güreşen pehlivanları minder güreşine alıştırmak, İstanbul'da bulamadıkları ağır sıklıkta güreşçi açığını kapatmaktır.²⁹ Bununla birlikte, Güreş Federasyonu, minder güreşinin 30 dakika olduğu ve yağlı güreşle antrenman bilimi açısından benzeştiği 1930'lu yıllarda bile, yetenekli olsalar dahi, daha alt sıklıklerdeki genç yağlı güreşçileri mindere çekmeyi düşünmemişti. Nitekim, 1934 yılı Uzunköprü panayırında, deste boyda bütün rakiplerini kısa süre içinde yenerek birinci olan 15 yaşından küçük bir güreşçi için Türkspor Dergisi'nde Güreş Federasyonunun dikkati çekilmiş,³⁰ ancak federasyon, daha sonra Hayrabolulu Süleyman adıyla, 1944, 1947 ve 1950 yıllarında Kırkpınar başpehlivani olan bu genç yetenekle ilgilenmemişti.³¹ Minderde de güreşmek isteyen son dönem başpehlivanlarının Güreş Federasyonunca reddedilmeleri de aynı geleneğin bir sonucu olmalıdır.

²⁷ "Yağsız Kırkpınar", *Hürriyet* (11 Temmuz 1999).

²⁸ Yağlı güreş, Marmara, Ege, Batı Akdeniz, Trakya, Orta Karadeniz ve kısmen İç Anadolu'da; Karakucak güreşleri ise, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Doğu Akdeniz'de yaygınlık göstermektedir.

²⁹ Çelebi Zade, "Çoban Mehmet'ten Üstün Pehlivanlar Bulundu", *Olimpiyat*, 5 (30 Mayıs 1931), s. 6.

³⁰ *Türkspor*, 33/240 (12 Mayıs 1934), s. 2.

³¹ Atif Kahraman, *Koca Yusuf* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., 1987), s. 120'deki dipnot.

Sonuç

Türkiye’de minder güreşinden sorumlu organ olarak Güreş Federasyonunun çalışma alanları çok geniş ve problemleri oldukça fazladır. Ülke sathında güreşin geliştirilmesi için taban oluşturmak; güreş eğitim merkezleri kurmak, işletmek ve geliştirmek; Greko-Romen ve Serbest stillerde yıldız, genç ve büyüklerde, yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası yarışmalar ve bunlara ilişkin seçmeler ve kamplar düzenlemek gibi görevler oldukça ciddi mesai gerektirmektedir. Bu gerçek, Türkiye Güreş Federasyonunun, dünya ölçeğinde iddialı olduğumuz minder güreşi dışında yeni meşguliyet alanları aramasının yersizliğini ortaya koymaktadır. Özellikle, yağlı güreş gibi, adındaki “güreş” kavramı dışında, modern güreşle yapısal ve kültürel bakımdan benzerliği olmayan ve farklı fizyolojik temellere dayanan iki branşın yeniden aynı çatı altında bulunması, her ikisinin de gelişiminin engellenmesi anlamını taşımaktadır.

Bu “zoraki izdivacın”, bir yandan, minder güreşi için yeterli tabanın oluşturulamamasının ve başarısızlıkların nedeni olarak yağlı güreşi göstermek, diğer yandan da, yağlı güreşin popüleritesinden ve gelirlerinden yararlanmak düşüncesinden kaynaklandığı ve yağlı güreşin geliştirilmesine yönelik bir kaygının ürünü olmadığı uygulamalarda da sabittir.

1984’de yürürlüğe giren Yağlı Güreş Yönetmeliği’nde, yağlı güreş organizasyonlarında pehlivanlar için konulan para ödülleri toplamı esas alınmak suretiyle, bu toplamın %10’unun Türk Güreş Vakfı hesabına yatırılması öngörülmüştü. Bu yönetmelikle, yağlı güreş kanalıyla Türk Spor Vakfı’na önemli bir gelir temin edilmesi sağlanırken, vakfın kuruluş amaçları arasında yağlı güreşlere yönelik tek bir cümle yer almamaktadır.

Devlet Planlama Teşkilatı’nın, VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı Geleneksel Spor Dallarının Geliştirilmesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu (1990-1994) hazırlanırken, Atıcılık ve Avcılık, Bincilik, Cirit, Okçuluk ve Güreşte alt komisyonlar kurulmuş, Yağlı Güreşin Güreş Federasyonu’na bağlı olduğu bu dönemde yazılan “Güreş Alt Komisyon Raporu”nun, “VI. Plan Döneminde Alınması Gereken Tedbirler” bölümünde, yağlı güreş gündeme bile gelememiştir.³² Yağlı Güreşi, yeniden Güreş Federasyonu’na bağlamak için yoğun gayret sarf ettikleri bilinen ve 1996-2000 yılları arasında görev yapan bugünkü Federasyon üst yönetiminin de aralarında bulunduğu komisyonun DPT’ye sunulan raporunda, yağlı güreşin geliştirilmesi için hiçbir tedbirden bahsedilmemesi oldukça düşündürücüdür.

Sonuç olarak, kültürel, yapısal ve bilimsel değerlendirmeler ışığında, yağlı güreşin, ana spor branşı olarak Geleneksel Spor Dalları Federasyonu içine alınması ve gelişmesine fırsat tanınması, yapısal ve yönetsel yeterliliğe kavuştuğunda bağımsız bir “Yağlı Güreş Federasyonu”na dönüştürülmesi zorunlu görünmektedir. Aksi takdirde, asırlardır hayatini sürdürme başarısı göstermiş, milli kültürümüzün özgün bir parçasını oluşturan yağlı güreşin, yaşaması, gelişmesi ve yaygınlaşması tesadüflere kalacaktır.

³² DPT, **Geleneksel Spor Dallarının Geliştirilmesi, Özel İhtisas Komisyonu Raporu** (Ankara, 1990), s. 115-117.

KAYNAKLAR

- Atlı, İsmet, **Dünya Güreşine Oyun Getiren Ustalar**. İstanbul: Arı Ofset, [t.y.].
- , "İki Başlı Türk Güreşi", **Türkiye**, 9 Mart 1999.
- , "İstismar Sırası Yağlıda mı?", **Türkiye**, 5 Mayıs 1999.
- Çelebi Zade , "Çoban Mehmet'ten Üstün Pehlivanlar Bulundu", **Olimpiyat**, 5 (30 Mayıs 1931), s. 6.
- De Vries, H.A; Haush, T.J., **Physiologie of Exercise for Physical Education and Exercise Science**. 5. Edition (Madison-Iowa: Brown and Benchmark, 1994).
- Delice, Halil, "Kimin Atlısı", **Türkiye**, 11 Mart 1999.
- , "Yağlıya 'Danışma' Değil İstişare", **Türkiye**, 7 Mayıs 1999.
- DPT, Geleneksel Spor Dallarının Geliştirilmesi, Özel İhtisas Komisyonu Raporu**. Ankara, 1990.
- Fox, E.L. et all., **The Physiological Basis of Physical Education and Athletics**. 4. Edition, Philadelphia: Saunders, College Publ., 1988.
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün 20 Haziran 1996 tarih ve MDK/122 sayılı yazısı.
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, MDK Raportörlüğü'nün 17. 05. 1999 tarih ve MDK/107 sayılı Bakanlık Olur yazısı.
- "Güleş' Devri Bitti", **Fanatik**, 29 Mayıs 1999.
- Gümüş, Ali, **5 Dakikalık Güreşte Teknik ve Taktik**. İstanbul, 1989.
- Günay, Mehmet, **Egzersiz Fizyolojisi**. Ankara: Bağırçan Yayınevi, 1998.
- "Güreş", **Morpa Spor Ansiklopedisi**. Cilt 3, İstanbul, 1997, s. 26-75.
- "Güreş Kaidelerindeki En Son Değişiklikler", **Spor**, (11 Haziran 1957), s.1, 5.
- Haag, Herbert, **Einführung in das Studium der Sportwissenschaft**. Bd. 1, Schorndorf: Hofmann-Verlag 1991.
- "Hayırlı bir Teşebbüs: Alaturka güreş zengin ananesiyle ihya edilecek, yeni bir nizamname yapılıyor", **Olimpiyat**, Sayı: 7, (13 Haziran 1931), s. 3.
- "Judo", **Morpa Spor Ansiklopedisi**. Cilt 3, İstanbul, 1997 205-218.
- Kahraman, Atıf, **Koca Yusuf**. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., 1987.
- , **Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi (1924-1951) Kırkpınar Güreşleri**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 1997.
- , **Cumhuriyete Kadar Türk Güreşi**. Cilt: 2, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 1989.
- Kılıç, Recep, Yağlı, Karakucak, Minder Güreşleri Arasındaki İlişkiler. Spordan sorumlu Devlet Bakanlığı'na sunulan rapor. [Ankara, 1999], teksir.
- Pehlivan, D. Ali, **Artvin'de Güreş**. Ankara, 1982.
- Türkspor**, 33/240 (12 Mayıs 1934), s. 2.
- "Yağlı Güreş Yönetmeliği", **Resmî Gazete**, 18401; 14 Mayıs 1984.
- "Yağlı Güreş Müsabaka Yönetmeliği", **Resmî Gazete**, 20872; 15 Mayıs 1991.
- "Yağlı Güreş Müsabaka Yönetmeliği", **Resmî Gazete**, 23359; 01 Haziran 1998.
- "Yağlı Güreşçilerden Davul-Zurnalı Eylem", **Radikal**, 04 Mayıs 1999.
- "Yağlı Güreşçiler İsyanda", **Türkiye**, 04 Mayıs 1999.
- "Yağlı Güreşi Paylaşamıyorlar", **Fanatik**, 24 Şubat 1999.
- "Yağlı Güreşimiz Paylaşılıyor", **FotoMaç**, 24 Şubat 1999.
- "Yağlı Güreşin Bitmeyen Çekişmesi" **Fanatik**, 23 Nisan 1999.
- "Yağlı Güreşçiler Yollara Döküldü", **Fanatik**, 04 Mayıs 1999.
- "Yağlının Karar Günü", **Türkiye**, 07 Mayıs 1999.
- "Yağsız Kırkpınar", **Hürriyet**, 11 Temmuz 1999.